

Dnr:

Bilaga I – Beslutsunderlag kopplat till ärende ”Förändrad skolorganisation kommunala grundskolor från och med läsåret 22/23”

Omvärld och lokala förutsättningar förändras ständigt och den kommunala skolorganisationen behöver forma verksamheten för att kunna möta förändrade behov samt bibehålla god kvalitet och ekonomi i balans.

De förutsättningar som föranleder de föreslagna förändringar är:

- Otydlighet i Margretelundsområdet rörande elevernas ”skolspår”
Nyligen fick flera elever ur Bergsättraskolans årskurs 3 inte plats på önskad närliggande skola Tråsättraskolan vid skolvalet inför årskurs 4. Utredningen visar att det finns en osäkerhet hos elever på enskilda skolor var de har möjlighet att få plats vid kommande skolval.
- Otydlighet kring skolgångens start och avslut för elever i Rydboskolan. I nuläget byter elever kontinuerligt till annan skola under perioden årskurs 3-5, vilket inte anses gynna kvarvarande klasser och dess elever.
- Överkapacitet, främst i mellanstadiet, som innebär halvfulla klasser och därmed svårigheter för rektors planering rörande personal och ekonomi.
- Yttre oförutsägbarhet i samband med att fristående skolor både tillkommer och avslutar sin verksamhet. Detta innebär behov av plan för beredskap och hantering inom de kommunala skolorna.

Därmed behöver en justering av de kommunala skolornas organisation genomföras, där föreslagna förändringar avser följande skolor: Rydboskolan (beslutsförslag 1) och grundskolorna i Margretelundsområdet; Bergsättraskolan, Margretelundsskolan och Tråsättraskolan (beslutsförslag 2). Samtidigt har Produktionsförvaltningen belyst vilka åtgärder som bör genomföras av organisationen på Söraskolan, som en anpassning till minskat elevantal i det fall en nyetablering sker av friskola i Österåker.

Beslutsförslag I

Rydboskolan görs från och med läsåret 22/23 om till en skola med årskurserna F-3, vilket innebär att mellanstadiet avvecklas.

Under läsåret 21/22 startar endast fem elever Rydboskolans mellanstadium. Skolor i Täby tar emot många elever från Rydboskolan. Det är här viktigt att påpeka att det inte är ett aktivt väl bort från Rydboskolan utan mer ett beslut utifrån att berörda elever annars inte får en garanterad skolplats inför årskurs 6. Beslutsförslaget innebär att elever i Rydboskolan kommer att ha en tydligare start och avslut på sin skolgång. Utgångspunkten är att de elever som börjar

förskoleklass ska vara kvar på Rydboskolan till slutet av årskurs 3, vilket bidrar till stabilitet och kontinuitet för samtliga elever.

Beslutsförslaget innebär att elevkapaciteten på Rydboskolan minskar med 56 skolplatser.

Beslutsförslag 2

Margretelundsskolan och Bergsättraskolan slås samman till en skolenhet. Skolenheten blir en grundskola med årskurserna F-6. Varje årskurs består av fyra klasser.

Förändringen möjliggör ett naturligt ”skolspår” för eleverna i Margretelundsområdet vilket avser minska osäkerhet och oro hos elever och vårdnadshavare rörande platstillgång på önskad skola vid kommande skolval.

Långsiktigt gör förändringen även att Tråsättraskolans mellanstadium eventuellt avvecklas samtidigt som kapaciteten utökas för högstadiet. Förändringen innebär eventuellt att Tråsättraskolan från och med läsåret 26/27 inte tar emot nya elever i årskurs 4.

Beslutsförslaget gör att grundskolorna i Margretelundsområdet säkerställer att elever som börjar i förskoleklass har en säkrad plats till åtminstone årskurs 6, enligt strukturen fyra klasser per årskurs. När sedan elever i Margretelundsområdet söker sig till högstadiet kommer det att finnas en ytterligare klass genom att de fyra klasserna på Tråsättraskolans högstadium kompletteras med en ytterligare musikklass i varje årskurs. Det gör att Tråsättraskolan kommer att ha fem klasser per årskurs vilket möjliggör att elever boende i Margretelundsområdet även har en möjlig skolplacering på Tråsättraskolan.

Beslutsförslaget innebär att kapaciteten minskar med 25 skolplatser i Margretelundsområdets skolor; Margretelundsskolan, Bergsättraskolan och Tråsättraskolan.

Skolspår

Skolspår innebär att elever som går vid en viss skolenhet ges en planerad skolplacering vid en annan skolenhet med högre årskurser. Metoden underlättar den långsiktiga planeringen för såväl kommuner som vårdnadshavare och ger förutsättningar för sammanhållen utbildningskvalitet och kontinuitet för eleven. Skolspår kan även vara ett användbart verktyg i kommunens arbete för att skapa en mer allsidig social sammansättning särskilt i högre årskurser när behovet av en skolplacering i nära hemmet inte är lika stort.

En ekonomi i balans

De kommunala grundskolorna har under flera år i rad haft svårigheter att uppnå en ekonomi i balans. Erfarenhet visar att framförhållning kring organisation ger förbättrade ekonomiska planeringsförutsättningar.

Österåkers 13 kommunala grundskolor är idag inledare i fyra skolområden, med tre till fyra skolor i varje skolområde. I varje skolområde finns skolor med verksamhet i lågstadium, mellanstadium och högstadium. Inom skolorganisationen för grundskolorna råder idag dock en otydlighet kring antal klasser och årskurser för de olika skolorna, med följderna att vissa årskurser går två klasser och andra årskurser går tre klasser på enskilda skolor. Det gör att planeringsförutsättningar för rektorer och förvaltning försämras. Ur ett elev- och föräldraperspektiv innebär detta en otydlighet i hur ”skolspåret” ser ut för enskilda elever.

I kommunen finns även fristående skolor som både tillkommer och avslutar sin verksamhet. Den yttre oförutsägbarheten behöver planeras för och hanteras av kommunala skolor, med följd att kommunala skolor behöver en viss buffert i skollokaler. Den senaste större förändringen var att Vetenskapliga skolan lade ned sin F-9 verksamhet och en möjlig kommande förändring är att en ny fristående skola kommer att starta verksamhet till läsåret 22/23 med samma upptagningsområde.

Kommunala skolor har ett uppdrag att säkerställa att kommunens elever får sin rätt till skolplikt tillgodosedd. Inför läsåret 21/22 var det mindre antal lediga skolplatser i lågstadiet och högstadiet, medan det fanns många lediga skolplatser i mellanstadiet. Det finns även vissa geografiska områden med lägre antal lediga skolplatser, särskilt området runt Sjökarby/Åkerstorp.

Grundsärskolan, som också lokalmässigt påverkas av grundskolans organisation, har i nuläget svårt att tillgodose skolplatser för elever som är berättigade den skolformen. Det gör att flera elever folkbokförda i Österåker har sin grundsärskola (omnämns *anpassad grundskola* från och med 1 juli 2022) i annan kommun. Liknande hänsyn behöver tas till förberedelseklassernas organisation, då även de är starkt påverkade av grundskolans organisation.

Antagande

Beslutsförslagen genomförs baserat på nuvarande känd kapacitet i elevplatser och tillväxt. Vid etablering av ny fristående skola uppstår en överkapacitet. För beräkning av den ekonomiska risken görs ett antagande att en fristående aktör startar en F-9-skola, med två paralleller per årskurs. Fullt utbyggd antas en skola vara om 3-5 år och rymmer då 560 elever, där hälften av berörda elever (280 elever) skulle ha gått i kommunal skola.

Skolstorlek, kapacitet och ekonomi

I dagsläget finns en maxkapacitet på 5077 elever i de kommunala grundskolor, i nuläget har de kommunala grundskolorna runt 4200 elever. Siffrorna som anges är utifrån det elevtal rektorer/förvaltning arbetar med i verktyget Optiplan vid skolval. Siffrorna kan skilja sig något i förhållande till de siffror

som redovisas från exempelvis Lokalförsörjningsavdelningen. I de siffrorna är det viktigt att komma ihåg att det finns skolor med många lediga skolplatser, exempelvis Ljusterö skola och Roslagskulla skola. Föreslagen organisation skulle ha en maxkapacitet av 4784 elever, vilket är en minskning med 293 skolplatser.

En av de viktigaste delarna för att nå en ekonomi i balans är att skolorna fyller sina klasser, då alltför små klasser inte bär sig ekonomiskt. Det beror på att större delen av intäkterna följer enskilda elever genom elevpeng medan kostnaden i huvudsak är fast och finns på klassnivå och organisationsnivå. Det finns flera utredningar som visar, bland annat Björn Åstrand i sitt betänkande En mer likvärdig skola – minskad skolegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28), att man kan utgå från att en ny elev i en befintlig klass ger 100% av elevpengen men endast 15-20% av den genomsnittliga ”elevkostnaden”. Det betyder att om de 293 eleverna skulle kunna ta plats i befintliga klasser ger det ytterligare 293 elevintäkter, men endast en kostnad av cirka 60 genomsnittliga ”elevkostnader” vilket innebär en effektivisering av totalt 230 elevintäkter. Det är viktigt att betona att föreslagna förändringar av skolorganisationen inte är en besparing utifrån dagens organisation, utan en långsiktig och nödvändig effektivisering som svar på ett minskat elevantal. Om inte skolorganisationen ses över kommer fler klasser att vara halvfulla, vilket försämrar förutsättningarna för skolorna att nå en ekonomi i balans.

Beredskap vid tillskott av platser från fristående utförare

Följande scenario utgör underlag för beredskap: Söraskolan har fortsatt en organisation riktad till årskurserna F-9, vanligtvis två klasser per årskurs. Söraskolan utses samtidigt till den kommunala skola som får i uppdrag att utöka sin verksamhet för enskilda årskurser vid behov.

Beredskapen utformas på ett sätt som innebär att elevkapaciteten minskar med 212 skolplatser. Ett förändrat utbud av platser gör att Söraskolans lokaler inte kommer att användas med full effektivitet. Denna effekt utgör samtidigt den ekonomiska risk som uppstår i förhållande till att säkerställa att alla elever i Österåkers kommun har rätt till

Parallellt tas möjligheten bort för övriga kommunala skolor att utöka sin organisation vid högt söktryck. Detta för att säkra upp en långsiktig organisation där både elever, vårdnadshavare och personal känner till hur kommande organisation kommer se ut.